

strani jezici

GODINA XX

1991.

Broj 3

Uvodna riječ

Evo konačno i odavno najavljenog broja o bilingvizmu. Nastavnici stranih jezika neće u ovom svesku naći neposredno primjenjivih uputa za svoj rad u razredu, ni podataka o pojedinim aspektima učenja i podučavanja stranih jezika u školi.

Unatoč tome se nadamo da će radovi koje objavljujemo pobuditi zanimanje čitatelja za fenomen bilingvizma kojeg pojedinci tako lako stječu u prirodnim uvjetima, a kojeg je tako teško steći u školskim klupama.

Mirjana Vilke

Zagreb, u lipnju 1991.

Još jedna uvodna riječ

Ovaj smo broj pripremali s radošću, dugo i pažljivo. Kad je uoči ljetnih praznika bio zaključen, nismo ni slutili da će se još prije njegova izlaska iz tiska naša domovina Hrvatska naći u vrtlogu strašnog rata. Sada, potkraj rujna 1991. godine, naši suradnici i čitatelji u kriznim područjima provode dane i noći na fronti ili u skloništim, a među njima već zacijelo ima i žrtava. Ni mi u Zagrebu nismo pošteđeni od agresije, niti znamo kada će koji od nas postati žrtvom rata.

Kad sam prije nekoliko dana u sklopu rutinskih radnji u procesu tiskanja časopisa prelazila njegovim stranicama, činilo mi se da sve što tamo piše dolazi iz nekog dalekog, nama nedostupnog svijeta u kojem se ljudi mirno bave poslovima za koje su kvalificirani, nastojeći da ih urade što bolje. U tu je idiličnu sliku prodirala naša tužna svakodnevnica, slika ljudi koji su sve svoje aktivnosti podredili izvješćima s bojišta i koji svake večeri misle da su sretni što su preživjeli još jedan dan.

Imaju li uopće smisla i trebaju li kome u takvim uvjetima rasprave o bilingvizmu?

Tražeci odgovor na to pitanje, razmišljam o dugim godinama koje su iza nas. Učitelji stranih jezika (zar riječ »učitelj« nije ljepša od riječi »nastavnik«?), a i učitelji svih drugih predmeta — možda i više od njih — po definiciji svoje profesije uvijek su u središtu društvenih događanja. Oni pripremaju buduće naraštaje za život i rad. Ako je po-

litički sustav u kojem djeluju totalitaran, jasno je da su podložni represiji na niz načina, od kojih nekih nisu do kraja ni svjesni. To se na području jezika iskazuje na poseban način. Znamo, dakako, da je svih ovih prošlih godina hrvatski jezik predstavljao najveće krizno žarište — da se izrazim aktualnom ratnom terminologijom, ali ni strani jezici nisu bili pošteđeni. Postepeno nam dolazi do svijesti u kojoj je mjeri hrvatski bio iznakažen. Tukli su ga iz svih oružja — i boljševičkog, i unitarističkog, i samoupravnog, i kvazimarksističkog u nastojanju da se zamagli jasnoća misli koje je izražavao, a on sam da se osiromaši. Sjetite se samo najbanalnijeg primjera iz svakodnevne prakse tog vremena — kako su vas »organi vlasti« sumnjičavo promatrali kad ste nakaradni izraz »centar za usmjereno obrazovanje« prevodili na strani jezik riječju »škola«! Jer na učitelje su stranih jezika uvijek gledali kao na pritajenu petu kolonu koja jedva čeka priliku da pomuti ideološku čistoću vladajuće pedagoške misli. Kolike su učitelje pojedini roditelji optuživali da im »vaspitavaju djecu u antisocijalističkom duhu, jer se na satu stranog jezika spominjao tamo neki Uskrs ili Božić« ili neka druga civilizacijska tekovina koja se nije uklapala u našu socijalističku stvarnost.

Ali, vremena su se promijenila, no unatoč tome u ratnim uvjetima mi ne možemo mnogo napraviti.

Međutim, vremena će se i opet promijeniti, i u tim budućim vremenima trebat će taj ispaćeni narod dignuti na višu civilizacijsku razinu. U tome učitelje stranih jezika čekaju odgovorni zadaci. Naraštaje koji dolaze trebat će osposobiti da svim ljudima dobre volje na jezicima svijeta priopćavaju istinu o sebi i svojim prostorima. Dug je to i mukotrpan posao. Morat ćemo u njega uložiti svu svoju stručnost, ljudskost i sve svoje sposobnosti. Sposobnost jezične i civilizacijske komunikacije s ostatkom svijeta koji ne govori njihov jezik pojedini su europski narodi izgrađivali tijekom desetljeća mirnog života. Mi ćemo tu sposobnost morati ucijepiti u naše učenike ubrzanim tempom, jer mnogo je vremena izgubljeno. Zato je i na pitanje postavljeno u početku — treba li u ovom času pisati o bilingvizmu i sličnim problemima — odgovor pozitivan. Naši učenici od nas s pravom očekuju mnogo.

U ovom teškom razdoblju svatko radi ono za što je najspremniji: liječnici ulažu nadljudske napore u spašavanju ranjenika, športaši formiraju posebne ratne čete, glumci organiziraju predstave za pomoć prognanima, zabavljači snimaju prikladne spotove i odlaze na ratišta da bi borcima uljepšali trenutke predaha.

Vi, drage kolegice i kolege, naučite svoje učenike — čak ako se to i ne uklapa u skraćeni, ratni program škole — kako da razumiju i upotrebljavaju na stranom jeziku tri riječi: *hrabrost*, *strpljenje* i *nada*. Dobre su to riječi i na svakom jeziku lijepo zvuče.

Učenicima će te riječi trebati, a vama će, razmišljajući o njihovu značenju, možda malo laknuti u duši.

Mirjana Vilke

Zagreb, potkraj rujna 1991.